

And how much is a פרוטה

וכמה היא פרוטה –

OVERVIEW

The משנה explains that the value of a פרוטה is an eighth of (the value of) the איסר האיטלקי. The משנה, however, did not explain the value of a דינר. Our תוספות resolves this issue.

anticipates and deals with this difficulty:

הא דלא מפרש כמה הוא דינר –

The reason the משנה does not explain how much is a דינר, is -

משום דדינר היו יודעין כמה היה –

Because they knew how much a דינר was worth; the value of a דינר was known and it was stable and it did not fluctuate -

שהוא אחד מכ"ד¹ בדינר של זהב כדאמרינן בריש הזהב² (בבא מציעא דף מז, ב) –

For it was a twenty-fourth of a golden דינר as the גמרא states in פרק הזהב - אבל פרוטה איכא פלוגתא בגמרא לקמן (דף יב, א)³ –

However concerning a פרוטה there is a dispute in the גמרא later as to the value of a פרוטה -

זימנין⁴ דזיילי וזימנין דייקרי⁵ –

(And) occasionally the איסר is cheap⁶ and there is less than eight פרוטות in an איסר⁷ and occasionally the איסר is expensive and there are eight פרוטות in an איסר.⁸

¹ Others amend this to מכ"ה; see however אמ"ה footnote # 378.

² The דינר as well as the דינר כסף were well established and there is no dispute concerning their values.

³ The גמרא there first cites a מחלוקת between ר' דימי who maintains that a פרוטה is an eighth of an איסר and רבין who maintains that a פרוטה is a sixth of an איסר. Initially the גמרא argued that their dispute parallels the dispute between ת"ק (of the ברייתא) who maintains that a פרוטה is an eighth of a איסר and רשב"ג who maintains that a פרוטה is a sixth of a איסר. The גמרא concluded that רבין also agrees with ת"ק that a פרוטה (usually) is an eighth of a איסר; however when the איסר becomes devalued (and there are 32 איסרים in a דינר instead of the usual 24 איסרים per דינר) then there are only six פרוטות per איסר. It appears therefore that according to רשב"ג a פרוטה is always a sixth of an איסר. Our משנה teaches us that the הלכה is like ת"ק that a פרוטה is an eighth of a איסר (when there are 24 איסרים per דינר [see following ד"ה אחד]). [There are (seemingly) always 192 פרוטות per דינר. 32 איסרים per דינר multiplied by 6 פרוטות per איסר renders 192 פרוטות per דינר; and likewise 24 איסרים per דינר multiplied by 8 פרוטות per איסר equals 192 פרוטות per דינר].

⁴ In the זימנין דזיילא איסר⁸ וזימנין דייקרי גירסא the תוספות הרא"ש (to indicate a new answer).

⁵ This may depend (among other things) on the amount of silver present in the איסר.

⁶ Others interpret זימנין דזיילי וכו' to refer to the פרוטות; however this would seem to contradict the גירסא of תוספות הרא"ש, and also the גמרא which states (on יב, א) איקור אסורי וזל איסורי. See נחלת משה.

⁷ When the איסר is cheap, that there are 32 איסרים per דינר, then the פרוטה is a sixth of an איסר.

⁸ This may cause confusion, and even in a time when there are eight פרוטות in an איסר others may think that a sixth of an איסר is required, therefore the משנה clarifies that (only) an eighth of an איסר is required (when (האיסרים כדינם). See: 'Thinking it over'.

ועוד דדברי בית הלל זקיימא לן כוותיה איבעי ליה לפרושי טפי:

And in addition, it is most necessary to interpret the view of ב"ה since we follow their ruling. This explains why the משנה did not bother to interpret כמה היא כמה היא (which is the ruling of ב"ה) since the הלכה is like ב"ה.

SUMMARY

The משנה explains the פרוטה because its value is not as stable or fixed as that of the דינר, and because it is the view of ב"ה which we follow.

THINKING IT OVER

It seems that at all times there are 192 פרוטות in a דינר (regardless of the fluctuation of the איסר)⁹. Why does not the משנה state the value of a פרוטה in terms of a דינר (instead of the fluctuating איסר)?!¹⁰

⁹ See end of footnote # 3.

¹⁰ רש"ש.